

L'avar

Carlo Goldoni

Traducció de Rosanna Rion Tetas

L'AVAR

(1756)

CARLO GOLDONI

Traducció de Rosanna Rion Tetas

Cossetània
EDICIONS

Primera edició: gener del 2010

© de la traducció: Rosanna Rion Tetas
© Cossetània Edicions

Edita: Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Imatge de la coberta: Josep Maria Rosselló

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Arts Gràfiques Requesens

ISBN: 978-84-9791-662-2

Dipòsit legal: T-24-2010

L'AUTOR A QUI LLEGEIX

Una comèdia de només un acte semblarà potser a algú poca cosa per la totalitat del volum,¹ i una cosa fàcil per l'autor. Jo, amb el permís de qui així ho creu, no estic d'acord ni en una cosa ni en l'altra. Respecte a la integritat, si una comèdia de només un acte té totes les parts que es requereixen per a una composició similar, és una comèdia tan completa com ho és *Calixto i Melibea*, que es compon de quinze actes. Els francesos tenen el costum de les *petites pièces*, que vol dir les «petites comèdies»; petites per la mesura, però no pas per l'argument, per la trama i pel desenllaç. Aquestes comèdies són útils per a les tertúlies i per als teatres, quan es representen les tragèdies, que sovint són breus i melangioses, i la comèdia d'un acte allarga el divertiment, i alegra el poble entristit. Aquesta va ser escrita per encàrrec de Sa Excel·lència el senyor marquès Francesco Albergati, senador de Bolonya, a la manera dels cavallers i les dames d'aquella ciutat, i va tenir la sort de ser perfectament representada, i d'agradar, no diré per ella mateixa, sinó pel mèrit dels actors, i estic convençut que recitada per bons còmics, després d'una tragèdia, no faria mal efecte en cap teatre, és més, crec molt necessari que al teatre italià no li faci falta aquesta mena de divertiments, tan freqüents entre els francesos, i que el públic pugui gaudir-ne, tal com vam veure l'any passat a Venècia, en un exemple afortunat, quan el molt docte comte Gasparo Gozzi² va traduir del francès una representació similar, amb molt d'èxit.

¹ Aquest pròleg va ser publicat dins un recull de comèdies, dins el volum IV (1762), de l'editor Pascuali de Venècia.

² Enemic exacerbant de la reforma teatral de Goldoni.

Si algú creu que és cosa fàcil, i que requereix menys estudi que una comèdia de tres o quatre actes, s'enganya molt. La invenció de l'argument és la mateixa, i els caràcters serveixen igualment a la llargada que a la brevetat, l'entrellat, la peripècia, la catàstrofe són parts integrals i indispensables, tant de la comèdia més breu com de la més llarga. I és ben dur i difícil expressar tota l'acció en un espai tan curt de temps, i restringir la fantasia a uns confins tan limitats. En una comèdia normal, dividida en actes, tenim la llibertat d'entendre'ns a vint-i-quatre hores de temps. La divisió dels actes és molt còmoda per l'autor, perquè pot fer imaginar, entre un temps i l'altre, allò que no es veu, però que després es fa entendre en la representació. Contràriament, en la comèdia d'un sol acte, l'acció que es representa ha de consumir-se en l'escena en el temps restringit en què un fet real podria raonablement succeir. Si això és fàcil de pensar i de fer, ho deixo al judici dels qui hi entenen. Si algú té queixa d'aquesta breu comèdia, serà perquè, desitjós de llegir encara més, el disgustarà que acabi tan aviat l'entreteniment, però si pensa la feina que m'ha costat i el fi honest per què l'he publicat, espero que l'apreciarà o, si més no, que li serà indulgent. Però que no cregui que vull abusar de la seva amabilitat. Tres o quatre d'aquestes comèdies breus, en una llarga sèrie de volums, em semblen compatibles amb els més àvids de llegir i de divertir-se; i n'hi ha, i n'hi haurà de tan llargues, que, sospesades totes juntes, crec que faran que tothom tingui el pes just per a la justa mesura.

L'AVAR
COMÈDIA EN UN ACTE

PERSONATGES I AMBIENTACIÓ

Personatges masculins

Senyor AMBROGIO, vell avar.

Senyora EUGÈNIA, vídua, nora del senyor AMBROGIO.

COMTE FILIBERTO DE L'ILLA.

El CAVALLER COSTANZO DELS ARBRES.

El senyor FERNANDO, jove de Màntua.

CECCHINO, servent.

Un ADVOCAT que no parla.

Escenari

L'acció es representa a Pavia, al rebedor de la casa del senyor Ambrogio.

ESCENA I

Rebedor
Senyor AMBROGIO

AMBROGIO: Oh, quant val una mica de bon seny! Mireu. En un any, des que morí el meu pobre fill, he estalviat dos mil escuts. Déu sap com m'ha entristit perdre l'únic fill que tenia al món, però si hagués viscut encara un parell d'anys, no n'entren prou, i el capital s'hauria estroncat. És gran l'amor d'un pare, però els diners canten. I encara gasto més del compte per culpa de la jove, que la tinc a casa. Me'n voldria desfer: però quan penso que li he de tornar el dot, m'agafen tots els mals. Estic entre l'espasa i la paret. Si es queda amb mi, em xucla la sang, si se'n va, s'emportarà el meu cor.³ Si pogués trobar... oh!, ja és aquí aquest altre corc que he d'aguantar a casa meva. Un altre regalet del meu fill, però ara hauria d'anar-se'n.

ESCENA II

Senyor AMBROGIO, senyor FERNANDO

FERNANDO: Bon dia, senyor Ambrogio.

AMBROGIO: Jo ja no tinc ni bon dia ni bona nit.

FERNANDO: Compadeixo l'amor de pare. Heu perdut, en el vostre pobre senyor Fabrizio, el millor cavaller del món.

³ Clarament fent referència als diners.

AMBROGIO: El senyor Fabrizio era un cavaller que hauria exhaurit les mines de l'Àfrica. Des que es va casar, va gastar en dos anys el que jo no hauria gastat en deu, i per refer-me'n una mica d'ara endavant hauré de viure estalviant i mesurant la farina unça per unça.

FERNANDO: Perdoneu-me. No me'n sé avenir, que casa vostra es trobi en aquest estat.

AMBROGIO: Vós no en sabeu res, de les meves coses.

FERNANDO: Doncs el vostre fill m'havia dit...

AMBROGIO: El meu fill era un boig, ple de vanitat i de fums. La dona el tenia dominat i els amics se n'aprofitaven.

FERNANDO: Senyor, si ho dieu per mi, durant l'any que he tingut l'honor d'estar a casa vostra, amb l'únic propòsit de doctorar-me a la Universitat, el meu pare, crec, us ha proveït amb escriure.

AMBROGIO: Però jo no parlo de vós. El meu fill us estimava, i jo us he tingut a casa per l'afecte que us tenia, però ara que ja us heu doctorat, ¿què us reté aquí perdent el vostre temps?

FERNANDO: Avui espero carta del meu pare. I crec que aviat no us seré cap destorb.

AMBROGIO: Em sorprèn que no tingueu el desig de tornar a casa vostra i fer-vos dir doctor. La vostra mare no deu veure l'hora d'abraçar el seu fill doctor.

FERNANDO: Senyor, casa meua no se sosté en aquest títol. Estic segur que sabeu que la meua família...

AMBROGIO: Ja sé que sou noble, a més a més. Però la noblesa sense els diners no és com un vestit sense folre, sinó com un folre sense vestit.

FERNANDO: No crec comptar entre els més desafortunats.

AMBROGIO: Ah, doncs bé, aneu a gaudir de la vostra noblesa, de les vostres riqueses. Vós no hi esteu bé, a casa d'un home pobre.

FERNANDO: Senyor Ambrosio, em faríeu riure.

AMBROGIO: Si sabéssiu les meves misèries, plorar us faria. No en tinc ni per viure, i aquell cap de pardals de la meua distingida senyora nora vol ser

entretenguda, vol la carrossa, servents, convidar a prendre xocolata,⁴ el cafè... Oh, pobre de mi!, estic desesperat.

FERNANDO: No és necessari que la tingueu a casa amb vós.

AMBROGIO: No té pare, ni mare, ni parents pròxims. Voleu que la deixi sola? A la seva edat, una vídua sola? Oh, no m'ho feu dir.

FERNANDO: La podríeu tornar a casar.

AMBROGIO: Si hi hagués la persona adequada.

FERNANDO: No em sembla pas difícil. La senyora Eugènia té molt bones qualitats, i un dot considerable...

AMBROGIO: Quin dot? Què dieu ara del dot? Va portar poquíssim en entrar a casa, i en ella ens hem gastat una fortuna. Mireu els comptes del que se n'ha anat per a la distingida senyora esposa, aquí els teniu, de dia sempre els tinc a la butxaca i de nit sota el coixí.⁵ Maleïts brodatats! Maleïda roba, oh!, la moda, la moda, jo la maleixo! M'hi jugo el que sigui que, si ara es torna a casar, totes aquestes bestieses faran que no se me'n restitueixi ni la meitat.

FERNANDO: Ni un terç potser.

AMBROGIO: Gràcies, senyor doctor. *(Fa per anar-se'n, després torna enrere.)* Us he de dir encara una cosa.

FERNANDO: Vostè dirà.

AMBROGIO: Això..., perquè jo m'organitzi, ¿que fóreu tan amable de dir-me quan teniu pensat de partir?

FERNANDO: Ja us ho he dit. Avui espero carta del meu pare.

AMBROGIO: I si no arriba?

FERNANDO: Si no arriba..., m'hauré de quedar.

AMBROGIO: Feu el que us dic, fill meu: doneu-li una sorpresa, aneu a Màntua i aparegueu de sobte. Oh, amb quina alegria abraçaran el senyor doctor!

FERNANDO: D'aquí a Màntua hi ha molt de camí.

AMBROGIO: No teniu diners.

FERNANDO: Vaig una mica just, si li he de dir la veritat.

⁴ Era costum, en aquells temps, oferir xocolata als convidats.

⁵ Hi pensa constantment, de dia i de nit.

